ఆశల జండా

ఆరుకోట్లతెలుగుప్రజల రాజధానీనగరం హైదరాబాద్‌లో కోటీశ్వరులూ వున్నారు లక్షాధికారులూ వున్నారు. మధ్యతరగతి ప్రజలూ వున్నారు. తిన తిండీ కట్టగుడ్డా వుండ నీడాలేని అతి బీదవారూ వేలూ లక్షలూ వున్నారు అందాల సుందర నగరంలో. ఆ నగరంలోని ఓ పాతబస్తీలో ఇరుకు గల్లీలో పాత అద్దెకొంపలో పాతిక సంవత్సరాలనుంచీ జీవితం కొనసాగిస్తూన్నాడు విజయరామారావు విజయరామారావు గవర్నమెంట్ వుద్యోగి. యూడీసీ అయి పది ఏళ్ళు అయినా మరో ప్రమోషన్ రాని అభాగ్యుడు. అయినా అతన్ని అందరూ 'అదృష్టవంతుడివే' అంటారు,

అతని అదృష్టం ఏమిటయ్యా అంటే అతని భార్య వసుధ. వసుధా విజయరామారావుల పెళ్ళి పెద్దలు చేసినదే వసుధ పదిహేనో యేట విజయ రామారావు ఇంటిలో అడుగుపెట్టి ఓసారి ఇల్లంతా కలయజూసింది. రెండే రెండు ఇరుకు గదులు ఇంట్లో అత్తమామలూ ఇద్దరు ఆడబడుచులూ ఓ మరిదీ. తమ ఇల్లు చిన్నదే కానీ ఆ ఇంటికి కాస్త దూరంలో విశాలమైన రోడ్లూ ఆరోడ్లకి ఇరువైపులా వున్న అంతస్తుల భవనాలూ వాటిలో కన్నుల పండువుగా తిరుగుతూ కన్పించే శ్రీమంతుల కుటుంబాలూ ఆ భవంతుల

ముందున్న విమానాల్లాంటి కార్లూ, నౌకర్లూ చాకర్లూ అదో ప్రపంచంలా కన్పిస్తూండేది పెళ్ళికి ముందు తను వూహించుకున్న కలలు ఆ ఇళ్ళలో వుండేవారిలా వుండేవి కానీ విజయరామారావు ఎడం చెయిం పట్టుకుని పసుపు పారాణి కాళ్ళతో కుడికాలు ముందుగా లోవల పెట్టమ్మా అన్న అత్తగారి మాటకి తలెత్తి చూసింది రెండు గదుల పాతకొంపని. అప్పుడే తనకల చెదిరింది కానీ అందగాడూ మృదుభాషీ మెత్తని మనసున్నవాడూ అని తన వాళ్ళచే పొగడబడిన విజయరామారావు చేతిని ఆసరా చేసుకుని ప్రస్తుతానికి తన ఆశల జండాని మడిచి మనసులోనే దాచుకుంది.

వసుధ ఆ ఇంట్లో అంత క్రితంవున్న అందరిలో మరొకతిగా కల్సి పోవటంవల్ల విజయరామారావు జీవన శకటం సాఫీగా సాగిపోసాగింది. అత్తగారి చేతికి ఆసరా అయి ఆరు నెలలు తిరక్కుండానే ఆ ఇంట్లోని అందరికీ ఆత్మీయురాలై కూర్చుంది.

విజయరామారావు యెన్నో సంబంధాలు వెతికి ఏలాగోలా పెద్ద చెల్లి పెళ్ళి కానిచ్చాడు.

వసుధ ఓ వేలు మడిచి అనుకుంది మనసులో.

ఆఖరమ్మాయి లలిత పెళ్ళీ మరిది చదువూ అయితే

ఆ ఇద్దరి సమస్యా తీరకముందే విజయరామారావుకి ఓ అబ్బాయీ, అమ్మాయీ పుట్టారు.

'అయ్య బాబోయ్ ఇంకచాలుబాబూ చాలు' అని కుటుంబనియంత్రణ ఆపరేషన్ చేయించేసుకుంది. మరిది విశ్వం చదువు పూర్తిఅయింది బీయస్సీ డిగ్రీ తీసుకుని యింక ఉద్యోగం వేట ప్రారంభించేశాడు.

విశ్వానికి వుద్యోగం వస్తే ఈ సంసారం ఒంటెద్దుబండి నడకలా కాక గాస్త స్పీడు అందుకుంటుంది అనుకుంది మనసులో.

ఒకరోజు రాత్రి ఈమాటే అంది భర్తతో.

విజయరామారావు వసుధని కాస్త దగ్గరగా లాక్కున్నాడు.

"వసుధా" అన్నాడు.

"ఊ"

"నన్ను పెళ్ళి చేసుకున్నాననీ నీకు సుఖంలేదనీ అప్పుడప్పుడూ మనసులో అనుకుంటూవుంటావు కదూ"

వసుధ మాట్లాడలేదు.

"మాట్లాడు. మనసు విప్పి చెప్పు వసుధా"

"సుఖపడాలని అందరికీ వున్నట్లే నాకు వుంటుంది. అయితే అవి లేవనిబాధపడను భవిష్యత్తుమీద నాకు చాలా ఆశ వుంది"

"ఏమిటదీ"

"నవ్వుతారు చెప్పను"

"నవ్వను చెప్పు వసుధా" నేనో పెద్ద ఆఫీసరుని అవుతాననా కార్లలో తిప్పగలననా"

"కాదు"

"మరి"

"మీ తమ్ముడికి వుద్యోగంవస్తే లలిత పెళ్ళిచేసి అత్తవారింటికి పంపిస్తే అతర్వాత మీరూ నేనూ మన పిల్లలు మీఅమ్మా నాన్నా మాత్రమే వుండవచ్చుగా అప్పుడు మీకు సంసారం తేలిక అవుతుందిగా"

విజయరామారావు చిన్నగా నవ్వాడు.

"లలిత పెళ్ళి ఎలా చేయగలం"

"అప్పుచేసి చెయ్యండి విశ్వానికి వుద్యోగంవస్తే ఆ అప్పుని చకచకా తీర్చేద్దాం"

మళ్ళీ నవ్వాడు విజయరామారావు.

వసుధ చిరుకోపంతో అంది, "ఎందుకలా నవ్వుతారు"

"ఏంలేదు. భవిష్యత్తుమీద నీకెంత నమ్మకం! ఎంత ఆశ"

"ఔను ఆశే నాఆశ నిజం అవుతుందన్న నమ్మకంవుంది కాదంటారా.

"నేనేమి అనను వసుధా అంతా దైవేచ్ఛ. అంతే"

"నాన్సెన్స్ మీరలా సీరసంగా మాట్లాడితే నాకో్కపం వస్తుంది"

విజయరామారావు దీర్ఘంగా నిట్టూర్చాడు

వసుధకి ఓ విషయంచెప్పాలని అన్పిస్తూన్నా మనసుని వుగ్గబట్టుకుని మౌనంగా వుండిపోయాడు వసుధ అతని కౌగిలిలో ఒదిగిపోయి హాయిగా నిద్రలోకి జారిపోయింది.

* * *

రోజులు వారాలుగా నెలలుగా నెలలు సంవత్సరాలుగా గడచిపోతు న్నాయి. వసుధ సంసారంలో యే కొత్త మార్పులేదు గానీ విశ్వానికి బ్యాంకులో వుద్యోగం వచ్చిందన్న వార్త ఆ ఇంటినీ ఇంట్లోని మనుషులనీ ఓ కుదుపు కుదిపింది. ఆనందంలో యెన్నెన్నో పనులు మరచి యిదే యిదే విషయం చెప్పుకోసాగారు అత్తమామలూ వసుధా లలితా. విజయరామారావు ఒక్కడే నిండు కుండలా తొణక్కుండా బెణక్కుండా వారి ఆనందంలో పాలు పంచుకోకుండా వుండిపోయాడు.

వసుధకి అర్థం కావటం లేదు భర్త యిలా యెందుకున్నాడో. తల్లి దండ్రులు అనుమానంగా చూడసాగారు పెద్ద కొడుకు వైపు 'తమ్ముడి అదృష్టానికి అసూయపడటంలేదు కదా' అన్న ఆలోచన వారి మనసుల్లోకి వచ్చినా చాలా సేపు నిలవలేకపోయింది. ఛీ ఛీ పెద్దవాడి మనసు పెద్ద మనసు' వాళ్ళ భావాలకి వారే సిగ్గుపడిపోయారు.

అన్నయ్యకి వుద్యోగం వచ్చింది. ఆ బ్యాంకులోనే పని చేసే యెవరినన్నా పరిచయంచేసుకుని నాపెళ్ళి తప్పక చేస్తాడు అనుకుని మనసు లోనే మురిసిపో సాగింది లలిత

అందరి ముఖాలు సంతోషంతో కళకళ లాడిపోతున్నాయి. వసుధ వుద్యోగం ఆర్డరు తీసుకునివస్తూన్న మరిదికోసం చిన్న గిన్నెలో పాయసం తయారు చేయసాగింది.

ఇంతలో విశ్వం రానే వచ్చాడు తల్లి దండ్రులూ అన్నా వదినా చెల్లెలూ అభినందలు తెలిపారు. వదిన పెట్టిన స్వీటు తినటానికి కూడా టైము లేదంటూ తన బట్టలు అన్నీ సూట్ కేస్‌లో సర్దుకుని "వెళ్ళివస్తా" నంటూ బయలుదేరాడు.

'ఎక్కడికి' తల్లీదండ్రీ ఏక కంఠంతో అడిగారు.

'ఆ విషయాలన్నీ అన్నయ్య మీకు చెప్తాడులేమ్మా' నాకోసంఎదురు చూస్తుంటారు. అంటూ వెళ్ళిపోయే చిన్న కొడుకుని చూస్తూ పెద్దకొడుకుపై ప్రశ్నల వర్షం కురిపించారు.

"అమ్మా నాన్నా నేచెప్పేది కాస్త నిదానంగా వినండి. విశ్వం వుద్యోగాన్వేషణలో ఓ స్నేహితుడిద్వారా బ్యాంకు మానేజర్‌ని కలిశాడట ఆయన తన కూతుర్ని పెళ్లాడితే వుద్యోగం యిప్పిస్తానన్నాడట. వాడు మరి ఆలోచించకుండా వారికి సరేనని తన ఆమోదం తెలిపిన తర్వాత నాకు చెప్పాడు యింక నేనేం చెప్పను. అయినా చెప్పాను.

"అమ్మకీ నాన్నకీ చెప్పి వుండాల్సింది అని" అందుకు వాడు ఏమన్నాడో తెలుసునా

'చెప్తాను వాళ్ళు ఒప్పుకోరు అలా అని వాళ్ళమాటే విందాం అంటే వాళ్ళు నాకు నౌకరీ యిప్పించగలరా! కనుక ఈ విషయంలో యెవరిసలహా

తీసుకోదలుచుకోలేదు అన్నయ్యా. నా ఈ నిర్ణయం మంచిదైనా చెడ్డదైనా బాధ్యత నేనే వహిస్తాను. యిప్పుడే ఈ విషయం ఇంట్లో ఎవరికీ చెప్పకు. వద్దని వారిస్తారు. ఏడిచి గోలచేస్తారు. అదంతా చూస్తే వెనక్కి అడుగు వెయ్యలేను. ముందుకు సాగలేను'' అన్నాడు. యిందుకే నేను మీకు చెప్పలేదు నాన్నగారూ"

ఆ ఇంట్లో యెవరినోటా మాటరాలేదు.

'ఎంత స్వార్థపరుడు చిన్నన్న' లలిత కచ్చగా అనుకుంది.

"లలత పెళ్ళి ఎలా చేయగలం" వసుధ మనసులో పెద్దరాయి ఏర్పడింది. తల్లి దండ్రులు కళ్ళు వత్తుకుంటూ వుండిపోయారు.

* * *

విశ్వం బ్యాంకు మానేజర్‌గారి అమ్మాయిని పెళ్లాడి ఇల్లరికం అల్లుడై హాయిగా జీవితం సాగిస్తున్నాడు. విజయరామారావు లలిత కోసం పెళ్ళి కొడుకుల కోసం గాలించసాగాడు. పెళ్ళికొడుకులు వస్తున్నారు వెడుతున్నారు. ఈ పెళ్ళిచూపుల తతంగంలో విసిగి వేసారిపోయిన లలిత తన కాళ్ళమీద తను నిలబడాలన్న ప్రయత్నం చేయసాగింది. తన చదువుకి వుద్యోగం రావటం కలలో మాట అని తెల్సుకుంది. అందుకే ఆ ప్రయత్నం విరమించుకుని టైపు నేర్చుకుని ఓ టైపు మిషన్ అద్దెకి తీసుకుని 'జాబ్' వర్కు చేయసాగింది.

వదినా యివాళ నా సంపాదన పదిహేను రూపాయలు

'వదినా యివాళ పదే వచ్చాయి' అంటూ అడబడుచు తెస్తూన్న పదీ పరకా చూసి వసుధ తనలోతను అనుకోసాగింది.

'ఈ పిల్ల ఆసరాతోనైనా ఈ ఇంటి పరిస్థితి మారితే యెంత బాగుండు' ననుకుని లలితయిచ్చే ప్రతి పైసా ఆ పిల్ల పెళ్ళికోనం వేరుగా

దాచసాగింది. నెలాఖరులో ఇంటిఖర్చులకి యిబ్బందిఅయి ఆడబ్బు తీయకూడదు అనుకుంటూన్నా తీయక తప్పేదికాదు.

లలితకి జాబ్ వర్కు తెచ్చిస్తూ పరిచయం అయిన ప్లీడరు గుమస్తా గురుమూర్తి లలితని పెళ్ళిచేసుకోవటానికి ఇష్టపడివచ్చి విజయరామారావుకి చెప్పాడు. విజయరామారావు సంతోషంతో ఒప్పుకున్నాడు. వసుధ మెడలో వున్న రెండు కాసుల బంగారుగొలుసు అమ్మి చెల్లెలు పెళ్ళి చాలాసింపుల్‌గా చేసి కాపురానికి పంపేశాడు.

లలితపెళ్ళి చేయగలిగినందుకు సంబరంగానేవుంది కానీ నెలాఖరులో డబ్బు యిబ్బందిని తట్టుకోలేక గిలగిల్లాడి పోసాగింది వసుధ.

*   *   *

తన చుట్టూవున్న ప్రపంచంలోని మనుషుల జీవితాలకీ తన జీవితానికీ పోలికేలేదు. తనకే ఎందుకిలా జరుగుతోంది? అన్న ఆలోచన అనేకసార్లు వచ్చింది వసుధకి. బహుశా కాలం కలిసిరాక కావచ్చు అని సరిపుచ్చుకో సాగింది, మామగారు పక్షవాతంతో తీసుకుని తీసుకుని విజయరామారావు ప్రావిడెంట్ ఫండ్‌లో రెండువేల వరకూ ఖర్చు చేయించి మరీ కన్ను మూశాడు.

భర్త మరణంతో మరీ అత్తగారు డీలాపడిపోయి మూగగా రోదించ సాగింది "భగవాన్ నన్ను ముందు తీసుకెళ్ళకుండా యిలా నా పసుపు కుంకుమలు తీయటం న్యాయమేనా'' అని

యిలా రోజులు గడిచిపోతున్నాయి. వసుధ కూతురు పరిమళ ఒక్కోక్లాసూ పాస్‌అయి పదోతరగతిలోకి వచ్చింది. కొడుకూ అంతే

ఒకరోజు విజయరామారావు ఆఫీసునుంచి ఆనందంగా ఇంటికి వస్తూనే చెప్పాడు ''అమ్మా నాకు ప్రమోషన్ వచ్చింది'' అని ఆవిడ నిర్లిప్తంగానే తన ఆనందాన్ని తెలియజేసి-''కోడలికి చెప్పునాయనా" అంది.

అప్పుడువచ్చాడు. విజయరామారావు వంటగదిలోకి. వసుధ ఇదంతా వింటూనే వుంది. తెలియనట్లు నటించాలని అనుకున్నా సంతోషపు పొంగు ఆమెని మౌనంగా వుండనీయలేదు.

"వసుధా" అంటూ తనదగ్గరికి వస్తూన్న భర్తని లతలా అల్లుకుపోయింది. "యెన్నాళ్లకి మన కష్టాలు గట్టెక్కాయండీ. యింక మనకేం ఫర్లేదు. అబ్బాయిని ఇంజనీర్ చదివిద్దాం, అమ్మాయిని డాక్టర్ చేయిద్దాం. ఏమండీ యిలా చేద్దామా"

"అమ్మాయికి పెళ్ళి చేయవద్దా"

"ఒద్దు" నాలా అది ఆర్థిక పరిస్థితుల్లో నలిగిపోగూడదు. మీకు తెలియదు అది డాక్టర్ కావాలి"

వసుధ మనసులో ఆశలజండా యెగురుతోంది.

ఒక్కనెల ఆనందంగా గిర్రున తిరిగిపోయింది.

విజయరామారావు ప్రతిరోజూ వుదయం తొమ్మిదింటికే "ఆఫీసుకి ఆలశ్యం ఆయిపోతోంది. త్వరగా వడ్డించు" అని హడావుడి పెట్టేవాడు. ఈరోజు భోజనానికి రాకుండా ఈజీచైర్‌లో కూర్చుండిపోవటం వింతగా అన్పించి వసుధ భర్త దగ్గరగా వచ్చి అడిగింది "ఆఫీసుకి వెళ్ళరూ"

"వెళ్ళను"

ఏం అని అడగాలని అనుకుని ఆగిపోయింది. యెప్పుడూ విశ్రాంతి తీసుకోరు. ఒక్కరోజు బహుశా బద్ధకంగా వుందేమో అని

సాయంత్రం విజయరామారావుని చూసి కొడుకు ఆశ్చర్యంతో అడిగాడు. "డాడీ మీరూ రిటైర్ అయ్యారుటగా" నా ఫ్రెండ్ చెప్పాడు.

విజయరామారావు వులకలేదు పలకలేదు. వసుధ నెత్తిన పిడుగుపడినట్లు అయింది. పరుగున వచ్చి అంది.

"ఏమండీ అబ్బాయి చెప్పేది నిజమా"

"వూ" అన్నాడు.

"నాకెందుకు చెప్పలేదు అప్పుడే మనం వైవాహిక జీవితం ప్రారంభించి అన్నేళ్ళు అయిందా! నాకలా అన్పించటంలేదే? కాదు మీకు రిటైర్ అయే వయసులేదు. యిది అబద్ధం అని చెప్పండి" భర్త మోకాళ్ళమీద తలవుంచి విలపించసాగింది వసుధ.

"వసుధా నిజాన్ని అబద్ధం అనుకుంటూ మనని మోసం చేసుకున్నందువల్ల ఒరిగే లాభం యేమిటి. నిజాన్ని నిర్భయంగా యెదుర్కోవటంలోనేవుంది విజ్ఞత. నన్ను పెళ్ళాడిన దగ్గరనుంచీ యిలాంటి నిష్ఠురమైన నిజాలని యెన్నింటినో భరించావు. యిప్పుడూ అలాగే స్థైర్యంగా నిలబడు వసుధా" భార్యని దగ్గరగా తీసుకున్నాడు విజయరామారావు.

వసుధ వెక్కివెక్కి ఏడవసాగింది.

"వసుధా బేలగా ఏమిటిది? కళ్ళు తుడుచుకో, చూడూ నాలాంటి వయసుమళ్ళిన వాళ్ళు ఉద్యోగ బాధ్యతలనుంచి మూడేళ్ళకోసం బాధపడకుండా తప్పుకుంటే మన బాబులాంటి వారికి త్వరగా ఉద్యోగాలు దొరుకుతాయి అని ఆశతో ఎదురుచూద్దాం ఏమంటావు"

వసుధ మనసు ఎంతకీ తేలికపడటంలేదు.

విజయరామారావుకి తెలుసు తన ఓదార్పు ఆమెకి చాలదని అందుకే అక్కడనుంచి లేచి వెళ్లిపోయాడు.

* * *

వసుధ కళ్ళల్లో వత్తులు వేసుకుని ఆశగా ఎదురుచూడసాగింది తన పిల్లల భవిష్యత్తులోకి, అప్పుడైనా తను ఆశలజండా ఎగురవేయగలనా? అని.

*